

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Oeuvres complètes de Gustave Flaubert

La Peste à Florence; Bibliomanie; La légende de Saint Julien l'Hospitalier; Hérodiade

Paris, Louis Conard, Libraire-Éditeur, 1910

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2026

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Marina Sabovljević

UREDNIK IZDANJA

Zoran Penevski

LEKTURA I KOREKTURA

Milica Rakić

DIZAJN KORICA

Siniša Subotić

SLOG I PRELOM

Studio Znak

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2026

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

Gistav Flober

BIBLIOMANIJA

Rane i pozne priče

Preveo sa francuskog
Jovica Aćin

Stela

Sadržaj

Flober opsenar – <i>O ovoj knjizi</i>	7
Kuga u Firenci	11
Bibliomanija	27
Predanje o svetom Julijanu Gostoljupcu	43
Irodijada	73

Flober opsenar

O ovoj knjizi

Zašto sam odjednom sklon Floberu? Oduvek mi je bio blizak, mada nekako manje vidljivo. Otkrio sam ga, verujem, u svojoj sedamnaestoj godini sa *Gospođom Bovari*, njegovim remek-delom. U to doba, priznajem da mi je taj roman bio tuđ i nisam ga odmah razumeo. Ubrzo sam pročitao i roman *Salambo*, koji je tada već bio bliži mome ukusu, pa onda *Kušanje svetog Antonija*, roman od kojeg sam očekivao čuda. Zatim, dve ili tri godine kasnije pročitao sam *Sentimentalno vaspitanje* i otkrio ironiju. Ironija je kod Flobera skrivena i valja je pronaći. Pojednostaviću: za mene je, danas, čitati Flobera svojevrstan lov na čudo zvano ironija. To je razlog zašto sam pozeleo da makar nekoliko njegovih priča prevedem i da tako uzvratim na dug kojim me je, putem ironije, zadužilo čitanje Flobera. Naučilo me je da uvek negde postoji prilika da obogaćujemo svoj način čitanja knjiga. Da, ja verujem da svako ima svoj način čitanja, i da je taj način otisak prsta čitačevog duha.

Ipak, na ovaj mali prevodilački rad bio sam podstaknut i izdanjem koje je, pod naslovom *Bibliomanija i drugi tekstovi*, priredio (i napisao predgovor *Satanino pisanje*) Anri Mešonik i koje se pojavilo 1982. godine,¹ a ja ga ubrzo potom dobio u ruke.

¹ Gustave Flaubert, *Bibliomanie et autres textes 1836-1839*, précédé de *L'écriture de Satan* de Henri Meschonnic, izd. Jean-Cyrille Godefroy (1982).

Ono što razlikuje priču od romana, prema izvesnim tvrdnjama koje zatičem u literaturi, jeste u njenoj narativnoj koncentraciji: svi elementi se sabiru u funkciji kraja priče. Priča tobože nastaje zbog njenog završetka, koji uz to odlučuje i o samom postupku pripovedanja. Ja baš tako i ne gledam na razliku između priče i romana, jer priču ponekad vidim naprosto kao odlomak koji je dovoljan sam za sebe. Sve priče i svi romani učestvuju u istom mozaiku čiji delovi su manji ili veći, a sam mozaik se nigde ne završava nego se širi u beskraj. U tom beskraju, granice između priče i romana su prilično fluidne. I tako, prevodeći, izabrao sam priče, možda i stoga što Floberove priče još nisu sve prevedene kod nas. Dobro, profesori će nam reći da je Flober *realistički* pisac, ali u njegovim pričama nije teško otkriti težnju ka savršenoj *romantičkoj* stilskoj formi. To nam dokazuje da postoji i drugo Floberovo lice, lice romantičkog pisca. I takav nam je prepoznatljiv već u njegovim ranim radovima. Ali, mračne i strašne, čak (prema Mešoniku) satanske i opsesivne teme, recimo, u prve dve priče u ovoj knjizi, posvedočavajući nam da je čitao nemačkog romantičara E. T. A. Hofmana, preuzete su zapravo iz stvarnosti. To su događaji koji su se, mada donekle drukčije, odigrali u zbilji, a pisac ih je, naletевši na njih u novinama (u slučaju *Bibliomanije*) ili u istorijskim spisima (u slučaju *Kuge u Firenci*), samo modulirao po svojoj kreativnoj želji, koja je, u Floberovom slučaju, gotovo prirodno stremila romantičkom duhu.

A moj izbor? On obuhvata četiri priče: prve dve iz piščeve mladosti, ostale dve potiču iz doba njegove zrelosti. Taj narativni luk između mladog i starog Flobera me opčinjava. On opisuje sazrevanje tog pisca, ili kako je Flober postao Flober. Jer, baš kao što sam Flober kaže, *umetnost je velika samo zato što raste* tokom celog života. Navedeni iskaz je možda mudar,

a možda priglup. Ni jedno ni drugo; on je naprosto ironičan na floberovski način i kao da neposredno proističe iz duha moga izbora i ove knjige.

Ako se osvrnem, moj prevodilački rad na Floberovim pričama bio je, u osnovi, mala i osobena vežba uvažavanja. Istovremeno, uz prevođenje, samo za sebe, zaputio sam se i na kratko imaginarno putovanje u Francusku, u Ruan i Kroase. Posebno Ruan, smatram, nudi uspomene na pisca i sazda je najbolji mogući okvir za prevođenje njegovih priča. I tako, prevodeći, predavao sam se traganju za različitim događajima, pre svega, iz Floberove mladosti, a koji su neposredno ili okolišno mogli biti evocirani u njegovim pričama.

Izdanje u vašim rukama objedinjuje tekstove napisane 1836. godine i 1877. Šta me je primamilo upravo ovim pričama, od kojih su druge dve napisane četrdeset godine posle prve dve? Evo, ukratko, elemenata iz priča koji su uticali na moj izbor.

Flober je bio fasciniran statuama i skulpturama. Odjek te fascinacije diskretno se artikuliše u zaprepašćujućoj priči mladog pisca *Kuga u Firenci*. Ne samo za Flobera, Firenca je grad statua. Ali Firenca je bila Floberovo imaginarno putovanje u trenutku dok je priča nastajala. Firentinske statue su zapravo statue u Ruanu. Kamen statua je nešto otpornije na rastakanje, svakako otpornije od čovekovog mesa i kostiju. Sliku leša u priči Flober je upoznao u kabinetu svog oca, hirurga i patologa. Na više mesta se mladi Flober osvrće na činjenicu da su statue neosetljivije na iritirajuće nasrtanje muva zunzara i njihovo destruktivno delovanje. Opsednut krhkošću čovekovog tela i neuništivošću kamenih statua, Flober izgrađuje neobičnu poetiku svoje priče o rivalstvu dvojice braće.

Bibliomanija je priča, razume se, o strasti za knjigama. Njen akter je stari knjižar za koga se ne zna da li on poseduje knjige ili

knjige poseduju njega. Knjige su njegova fiksna ideja. Kod knjige koju voli, on voli njen miris, oblik, naslov... Potpuno je apsorbovan tom strašću. Tolika strast može biti samo demonska.

U obe priče zrelog pisca, Flober je barem dvaput nadahnut katedralom u Ruanu. *Predanje o svetom Julijanu Gostoljupcu* napisao je nadahnut jednim od vitraža iz XIII veka koji se nalazi u galeriji koja okružuje crkveni horal. Inače, Floberov Julijan je surov čovek, opsednut ubijanjem životinja i stalnom borbom, a tek potom postaje smeran. U *Irodijadi* on priča o smrti proroka Jovana Krstitelja, i pri tome je nadahnut timpanom na severnom portalu fasade ruanske katedrale. Očigledno je da je za pisanje ove priče Flober konsultovao opsežnu dokumentaciju, i ono što nas izokola pogađa jeste činjenica o mnoštvu religija i rasa, i to kako nam pisac dočarava sukob oko vlasti.

Dok čitate knjigu, uveren sam da ćete i vi naći u njima elemente koji će pobuditi vašu naklonost prema ovim pričama.

J. A.

Kuga u Firenci

Mrzim te, ali to je bratska mržnja.

Aleksandar Dima, *Don Huan de Maranja*²

I

U Firenci je nekad živela žena od šezdesetak godina po imenu Beatriča; stanovala je u najbednijoj četvrti grada, a njena jedina sredstva za život svodila su se na to da je gospodi ukazivala na neku dobru pustolovinu i da je siromašnim susedima, kad bi bili bolesni, prodavala izvesne lekove. Prihode je dopunjavala prosjačenjem.

Mora da je u mladosti bila velika dama, ali potom se tako pogrbila da joj je figura jedva bila prepoznatljiva; crte njenog lica bile su nepravilne, imala je veliki kukasti nos, male crne oči, bradu izduženu, usta ogromna iz kojih su se pomaljala dva ili tri oveća zuba, požutela i kvarna, dok joj se pljuvačka neprestano slivala po donjoj usni. Odeća joj je bila nekako bizarna, neubičajena: suknja joj je bila plava, a bluza crna; što se obuće tiče, uvek je išla bosonoga, oslanjajući se o štap viši od nje.

² Reč je o misterijskoj drami u pet činova u kojoj se prikazuje pad jednog anđela, zapravo anđela zla. Moglo bi biti da je Aleksandar Dima koristio sve njemu poznate legende o Don Huanu, iako je izjavljivao da je bio poveden Prosperom Merimeom. (*Prim. prev.*)

Dodajte tome bujnu sedu kosu koja joj je padala po ramenima i na pleća, i neuredno joj, nenegovana, ovičavala lice, jer nije imala čak ni najprostiju traku kojom bi je povezala.

Dan i deo noći provodila je šetajući ulicama Firenze, ali bi se uveče vraćala kući da nešto prezalogaji i na dobru pustolovinu uputi one koji nisu želeli da se javno sreću s takvom ženom i stideli su se svog sujeverja.

I tako, jednog dana priđe joj dvojica uglednih mladića i naložiše joj da ih vodi njenoj kući; ona se poslušno povinova i pođe ispred njih.

Dok su išli, prolazeći mračnim i vijugavim ulicama stare gradske četvrti, mladi od dvojice govorio je drugome o svojim bojaznima i prebacivao mu njegovu neumerenu želju da mu se gata o tome šta ga ubuduće čeka.

– Odakle ti ta neobična ideja – govorio mu je – da uopšte poželiš da ideš kod ove žene? Da li je to pametno? Pomisli samo da će ubrzo osam sati i da se smrkava; pomisli samo na to da smo u ovoj prljavoj četvrti u kojoj živi zločinačka svetina, a koja će na osnovu naših bogatih mačeva, perja na našim kapama i čipkanim porubima na okovratniku i rukavima lako pretpostaviti da su nam džepovi puni zlata.

– Ma, ti su sumanut, Garsija – prekide ga Frančesko – prava si kukavica!

– Ipak, poznaješ li ti ovu ženu? Znaš li kako se zove?

– Znam, to je Beatriča.

Taj odgovor je tako delovao na mladića da on naglo zastade, utoliko pre što se gata, čuvši svoje ime, u taj mah osvrnula, a njeno blede lice, obrubljeno dugom sedom kosom koju je vetar blago mrsio, natera ga da zatrepće.

Garsija suzbi svoj strah i nastavi ćutke da hoda, ali u sebi sve većma prekorevajući svoga brata Frančeska.

Najzad, posle nekih pola časa hoda, dospeše do nekog dugog drvoreda koji je još trebalo da pređu pre nego što stignu kod Beatriče.

– Možeš i ovde da odradiš svoje – reče Garsija, obraćajući se starici.

– Nemoguće. Sačekajte još nekoliko trenutaka, a evo nas kod mene.

I ona otvori vrata iza kojih je počinjalo spiralno stepenište od hrastovog drveta. Posle uspinjanja po stepenicima, Beatriča otvori druga vrata; bila je to njena soba, obasjana svetiljkom okačenom o strop, ali čija bledunjava svetlost jedva da se primećivala i tama je bila gotovo potpuna. Ipak, uz izvestan napor, a pošto je stan bio malen i nizak, u senci se naziralo nekoliko lobanja, i ako bi se slučajno rukom dotakao veliki kružni sto, napipali biste vlažnu travuljinu i duge, još krvave vlasi.

– Hajde brzo, požuri – reče Frančesko.

Beatriča mu uze ruku i, prinoseći je ispod svetiljke, reče mu:

– Pazi, vidiš li ove tri linije u obliku M? To je znak sreće; ostale linije koje se ukrštaju i prepliću prema palcu ukazuju na to da će biti razdora i izdaja; tvoja porodica, i ti, mogli biste da umrete zbog izdaje nekog ko ti je blizak, ali, kažem ti, ubrzo ćeš uspeti u svojim naumima.

– A ja – progovori Garsija drhtavim glasom.

Beatriča mu uze desnu ruku, koja je gorela.

– Tvoj život će biti ispunjen dobrim i zlom, ali rak zavisti i mržnja će ti izjesti srce, nož ubice biće u tvojoj ruci, a u krvi svoje žrtve naći ćeš spokoj od poniženja u tvom životu. Odlazi!

– Zbogom, paklena ženo! – reče Garsija, bacajući joj zlatnik koji se otkotrlja po podu i nalete na jednu od lobanja. – Zbogom, ženo iz Vavilona i neka prokletstvo s neba padne na

tvoju kuću i tvoj zanat i učini da drugi ne uzimaju tvoje reči ozbiljno!

Istog trena oni iziđoše, a stepenište je još odjekivalo od njihovih koraka dok je Beatrica, kroz prozor, posmatrala zvezde koje su sijale na nebu i mesec koji je srebrnasto obasjavao krovove Firenze.

II

Vrativši se kod Kozima, svoga oca, Garsija celu bogovetnu noć nije mogao oka da sklopi; ustao je, ne mogavši više da izdrži groznicu koja je silovito kolala njegovim arterijama, i svu noć je mislio na Beatricino predskazanje.

Ne znam da li ste poput mene praznoverni, ali treba priznati da je u toj starici, s dugom sedom kosom, u njenoj odeći, u čitavoj njenoj ličnosti, u njenim zlokobnim rečima, u toj turobnoj opremi koja je ukrašavala njen stan ljudskim lobjanjama i vlasijem skoro smaknutih ljudi, bilo nečeg fantastičnog, tužnog, pa čak i užasavajućeg što je moralo, u XII veku, u Italiji, u Firenci, i noću, da užasne takvog čoveka kao što je Garsija de Mediči.

On je tada imao dvadeset godina, a to je značilo da je već dvadeset godina bio plen poruge, poniženja, uvreda od strane svoje porodice. Zapravo, bio je on zao čovek, izdajnik i omražen, taj Garsija de Mediči, ali ko kaže da se ta maligna zloća, ta mračna i ambiciozna ljubomora koja je prožimala njegove dane, ne bi mogle iznedriti u svim nemirima koje je on tek trebalo da podnese?

On je bio slabašan i bolešljiv; Frančesko je bio snažan i grub; Garsija je bio ružan, nespretan, bio je mekušan, bez poleta, bez duha; Frančesko je bio naočit, sa odnegovanim manirima,

galantan, bio je vešt jahač i umeo da ulovi jelena podjednako lako kao i najbolji lovac u Papskim državama.

Stariji je ukratko, bio miljenik porodice: njemu su pripadale sve časti, sva slava i dostojanstva, sve titule; prema jadnom Garsiji odnosilo se mrko i s prezirom.

Kozimo je tetošio svog starijeg sina, za njega je tražio kardinalstvo i svakog trena se očekivalo da ga dobije, dok je mlađi ostajao samo prosti poručnik u trupama svoga oca.

Dugo je već mržnja postepeno obuzimala Garsijino srce, ali je staričino predskazanje dovršilo delo koje je oholost započela. Otkako je saznao da će njegov brat postati kardinal, ta pomisao je izazivala u njemu zlo; u svojoj mržnji, želeo je Frančeskovu smrt.

– Oh, kako – govorio je sebi, prolivajući suze od gneva i s glavom u rukama – kako da izdržim to da će taj čovek koga mrzim biti velečasni kardinal Frančesko, više od vojvode, više od kralja, gotovo sam papa, a ja... A ja, njegov brat, uvek bedan i sumoran, tek sluga nekog građanina! Kako da podnesem pogled na kardinalsku kočiju koja juri po pločniku firentinskih ulica i kad neko dete, ne poznajući stvari ovog sveta, zapita majku ko su ti ljudi u crvenim uniformama iza kardinala, a majka mu odgovori: „Njegove sluge.” „A onaj drugi koji ga prati na konju, obučen u crno?” „Njegov brat.” Njegov brat ga prati na konju! Eto – nastavljao je da muči sebe Garsija – kakav ću podsmeħ i kakvu samilost doživljavati! I na to još treba dodati da ću morati da poštujem tog kardinala, moraću da ga nazivam Velečasni i da klečim podno njegovih nogu! Oh, dok sam bio mlad i nevin, dok sam još verovao u budućnost, u sreću, u Boga, prezirao sam bezbožne sarkazme. A sad shvatam radosti krvi, uživanja u osvetoljubivosti, i bezbožništvo i prljavost!

I on zajeca.

Dan je već bio svanuo kad je već izdaleka mogao da bude viđen glasnik s papskim odličjima. Glasnik se uputio prema vojvodskom dvorcu; Garsija ga vide i gorko zaplaka.

III

Bila je luda italijanska noć, u avgustu, u Firenci; vojvodski dvorac bio je osvetljen, narod je igrao na trgovima; svuda samo ples, smeh i žamor, a ipak kuga je već nasrnula na Firencu i desetkovala njeno stanovništvo.

I u dvorcu se plesalo, smejalno i sve je brujalo, svi su se glupirali, ne od radosti, jer kuga se i tu probila u srce čovekovo, stegla ga je i otvrdnula, ali kuga drukčija od crne pošasti; nevolja koja je pritisnula Garsiju u njegovim okrutnim teskobama tako jako ga je stegla da se on pod njom zdrobi poput svečane čaše u rukama pijanca.

Da, to je Kozimo de Mediči naložio da narod slavi i uživa, jer je njegov voljeni sin, Frančesko de Mediči, bio imenovan za kardinala; slavlje je nesumnjivo bilo organizovano da bi narod odvratio misli od kobnih događaja koji su ga zaokupili. Jadan narod! Zabavlja se našminkan rumenilom i u pozorišnim kostimima dok je u hropcu. Uostalom, smeh često prikriva suze. Možda će usred plesa, u vojvodinom salonu, neki od plesača padati na tle, obuzeti grčevima pod sjajem velikih svetiljki i ogledala. Ko može da kaže da se ova ili ona mlada žena neće odjednom obeznaniti? Možda je njeno mahnitanje početak njenog kraja? Pogledajte njene ruke koje se grče, njene noge koje se spotiču i klecaju, njene zube koji cvokoću, i videćete da je ona u agoniji, da njene ruke nekontrolisano lutaju po njenoj haljini od satena, i ona izdiše u svojoj balskoj ukrašenosti.

Slavlje je bilo veličanstveno i divno. Kozimo je pozvao sve učenjake i umetnike Italije. Kardinal Frančesko je bio na vrhuncu slave i počasti; bio je obasut vencima, cvetovima, slavo-pojkama, pesmama. Bio je okružen pohvalama i laskanjima.

U jednom od uglova odaje, u grupi najvećih uglednika, mogli ste da vidite čoveka čije je ozbiljno držanje ukazivalo da on mora da pripada nekoj učenoj profesiji. To je doktor Rodrigo, u crnom odelu, lekar i prijatelj Medičijevih.

Taj doktor Rodrigo bio je posebna vrsta ljudi. Alhemičar, prilično ugledan za svoje vreme, bio je pomalo upućen u nauku od koje je živio, a znatno je bolje poznavao nauku kojom se bavio kao uzgred. Izučavanje knjiga i ljudi udarila su na njegovom licu pečat izvesnog sumnjičavog i vedrog osmeha koji je lako brisao duboke bore s njegovog čela. U mladosti je mnogo izučavao, naročito filozofiju i teologiju, ali je, u osnovi, nalazio samo sumnju i odvratnost. Ostavio je hipoteze iza sebe i okrenuo se stvarnosti, odvratio se od knjige i predao svetu, koji je takođe knjiga i iz koje ima toliko toga da se čita.

U tom trenutku je bio u razgovoru sa grofom Salfijerijem i vojvodom Firenze. Naročito je voleo razgovore sa ovim potonjim zato što je u njemu imao nekog ko je bez prigovora slušao sve što bi doktor imao da kaže i koji je uvek odgovarao s odobravanjem, a kad imate neko rizično mišljenje, neki novi sistem, više volite da ga izložite čoveku višem po krvi od vas i nižem po misaonoj snazi; eto zašto je doktor Rodrigo, čovek s mnogo duha, voleo društvo Kozima II de Medičija, koji duha nije imao.

Skoro već dva časa držao je on pred vojvodom disertaciju o čudima u Starom zavetu i već je mnogo puta Kozimo priznao da je pobeđen, jer njegovoj jednostavnoj i naivnoj religiji Rodrigo je suprotstavljao moguće prigovore i logiku živu i ubedljivu.

– Smirite se – reče mu Salfijeri – sprečavate ovu mladu devojku da pleše; hajdemo na drugu stranu, ovde smo na smetnji. Hoćete li da zaigramo partiju kocki?

– Drage volje – odvrati lekar, koristeći tu priliku da okonča razgovor, jer je ponekad osećao strah da ga prijatni vladar ne ponizi.

Što se ovog tiče, posle svakog razgovora sa svojim lekarom, on je uvek odlazio s jednim verovanjem manje, s jednom uništenom iluzijom i s prazninom više u duši. On ga ostavi, govoreći ispotiha: „Taj đavo Rodrigo, baš je učen i veoma spretan, ali, neka mi Bog oprosti, ako nije greh verovati takvom čoveku, a ipak sve što on kaže jeste istinito!”

I sutradan bi ponovo zapodenuo s njim neku filozofsku raspravu.

Njegova veličanstvenost se ogromno iskazala na svečanosti tog dana, i retko da je takva viđena. Sve je bilo divno, dostojanstveno i raskošno; bilo je bogato, bilo je grandiozno. Ali usred svih tih lica na kojima je blistalo bogatstvo, među svim tim ženama ukrašenim biserjem, cvećem i dijamantima, između svetiljki, ogledala, zvuka bolera koji je poskakivao, razigranosti svetkovine, učinka zlata na stolovima, dakle usred svega što je uzbuđivalo na balu, ponesenosti u plesanju, očaravajućeg u toj dugoj noći, s muškarcima i ženama bogato napirlitanim, gde su postojali samo blagi osmesi, galantne reči, mogli ste da vidite kako se, usred bala, poput Bankove utvare³, pojavljuje visoka Garsijina figura, turobna i bleđa.

I on je tu došao, kao i svi ostali, da smehu i radosti prinese svoju krvavu ranu i duboku rastuženost; sve oko sebe je gledao tmurnim i tužnim okom, poput nekog ravnodušnog na

³ Banko i njegova utvara, na šta aludira Flober, mogu se, dabome, sresti u Šekspirovom *Magbetu*. (*Prim. prev.*)

sitne radosti života, kao neko ko, umirući, na vrhuncu hropca, gleda u sunce.

Jedva da mu je neko, od početka bala, uputio reč; bio je sam samcit usred tolikog sveta, sam sa svojim jadom koji ga je izjedao, čak i žamor igre mu je nanosio zlo, pogled na njegovog brata razdraživao ga je dotle da je povremeno, gledajući svu tu veselu gomilu i pomišljajući na sebe, očajnog i jasnog u njegovoj odeći dvoranina, dodirivao balčak svog mača i pokušao je da noktima ogrebe ženu, čija ga je haljina, dok je žena prolazila kraj njega, ovlašno dotaknula, i muškarca koji je plesao tik uz njega da bi tako narušio svečanost i naškodio srećnima.

Njegov brat opazi koliko je on bolestan i, s prijatnim izrazom na licu, dođe do njega.

– Šta ti je, Garsija? – upita ga. – Šta ti je, rukom cepaš rukavicu, svaki čas se mašaš za balčak mača?

– Oh, nije to ništa, Velečasni.

– Ohol si, Garsija.

– O, da, jesam ohol, veoma ohol, možda oholiji od tebe; to je oholost prosjaka koji psuje gospodina čiji ga je konj isprskao. Te poslednje reči propratio je usiljenim smehom.

Kardinal mu okrete leđa, sležući ramenima, i ode da primi čestitanja vojvode od Belamontea, koji je upravo pristigao sa ogromnom pratnjom.

Neki čovek tek što se onesvestio na klupi; najbliži sluga koji je tuda prolazio, uze ga u ruke i iznese iz odaје, a niko se za tog čoveka ne zainteresova.

Bio je to Garsija.

IV

Nekoliko strelaca-lukonoša, postrojenih u dvorištu, iščekivali su gospodu na odlasku, jer su njihovi konji bili nestrpljivi i svi su njištali, željni da pojure proplankom. Psi, koje je svaki jahač

vodio sa sobom, obigravali su oko konja, ujedajući ih za noge, pa su strelci morali da ih umiruju psovka i bičem.

Vojvoda i njegova porodica bili su spremni i čekali su samo još nekoliko dama i dobrog doktora Rodriga da dođu i popnu se u raskošnu crnu kočiju.

Kapija se otvori i svi iziđoše na drum, muškarci na konjima, s musketama na ramenu i lovačkim nožem zadenutim uz levi bok; što se dama tiče, one su išle pozadi, na karucama i sa sokolom na ruci.

Kozimo i kardinal su bili na čelu; prolazeći ispod luka kapije, kardinalova kobila se poplaši od crvene kape jednog od stražara i poskoči, pa umalo da njen jahač padne s nje.

– Loš znak – promrmlja vojvoda.

– Ma hajdete, nije valjda da verujete u te gluposti? Nesumnjivo se šalite – reče Rodrigo.

Kozimo očuta i rinu mamuzu u slabine svog konja, koji zagalopira. Svi su ga pratili.

Šum konja na pločniku, šum mačeva koji su udarali o sedlo naterali su stanovnike da se sjate po prozorima da bi videli prolazak povorke gospodara, vojvode Kozima II de Medičija, koji je kretao u lov sa sinom kardinalom.

Stigavši do glavnog trga, družina se podeli u tri grupe. U prvoj su podboli konje, pa jahači galopom jurnuše u firentinske ulice.

Kozimo je bio sa Rodrigom, Garsija sa Frančeskom, a Belamonte sa damama i strelcima, a ovi su imali za zadatak da isteruju divljač prema lovcima.

Vreme je bilo tmurno i mirisalo je na oluju, vazduh je bio zagušljiv i konji su već bili beli od pene.

U šumi je bilo lepo, udisao se svež i čist vazduh; bilo je podne i svako je osećao blagost koju su obezbeđivale krošnje

kad izdaleka možete da vidite kako sunčevi zraci promiču kroz granje, jer tada ste znali da ste u šumi.

Garsija, odeven u crno, turoban i zamišljen, mahinalno je pratio svog brata koji se bio udaljio od grupe, prateći putanju nekog jelena čije je tragove do maločas bio zagubio. Ubrzo su se našli izdvojeni i sami u delu šume gde je ova postajala sve gušća i postajalo im je nemoguće da napreduju; zaustavili su se, sjahali s konja i seli na travu.

– Eto, dakle, sad si kardinal! – živo reče Garsija koji je dotle bio ćutljiv i tužan. – Ah, eto te kardinalom.

Izvuče svoj mač.

– Kardinal!

I on prasnu u usiljeni smeh, u čijem zvuku je bilo nečeg surovog i svirepog.

– Zar te to čudi, Garsija?

– Pa i ne. Sećaš se Beatričinog predskazanja?

– Da, šta?

– Sećaš li se sobe s vlasištima smaknutih i ljudskim lobanjama? Sećaš li se njene duge sede kose? Hm, zar ne, kardinalu moj, da je u toj ženi bilo nečeg satanskog, u njenom pogledu nečeg paklenog?

I njegove oči zasijaše tako da je Frančesko zadrhtao.

– Na šta ciljaš s tom ženom?

– Sećaš li se njenog predskazanja? Sećaš li se da ti je rekla da će tvoji naumi uroditi plodom? Svakako, zar ne? Vidiš, imam dobro pamćenje, mada su od tada protekla samo dva dana i ta dva dana bili za mene dugi kao stoleća! U životu postoje dani koji mogu, kad završavaju, da ostave na čelu više od jedne bore.

Suze mu grunuše na oči.

– Dosađuješ mi, Garsija – odjednom mu reče brat.

– Dosađujem ti! Pa dobro, tvoji naumi su uspeli, predskazanje se obistinilo, ali zaboravljaš li da je ona rekla da će mi rak

ljubomore i srdžbe baciti dušu u ponor? Zaboravljaš li da je rekla da će krv biti moj napitak a zločin radost mog života? Jesi li to zaboravio? A i to predskazanje je tačno. Vidiš li na mom licu trag suza koje sam prolivao dva dana? Vidiš li na mojoj glavi mesta gde nema više kose? Vidiš li crvene pečate na mojim obrazima? Vidiš li kako mi je glas slomljen i slabašan? Jer ja sam u gnevu čupao svoju kosu, noćima sam se razdirao po licu i noći sam provodio u kricima besa i očaja.

On zajeca, i reklo bi se da krv lipti iz njegovih vena.

– Poludeo si, Garsija – reče kardinal, užasnut.

– Lud sam, da, lud! A ubica? Možda. Slušaj, velečasni kardinalu Frančesko, koga je papa imenovao, slušaj – bio je to grozan dvoboj, na smrt, ali dvoboj ubitačan i priča koja tera na drhtanje od strave – ti si dotle bio u prednosti, društvo te je štitilo, sve je pravedno i dobro učinjeno; mučio si me celog života, a sad te ja davim!

I on ga gnevnom rukom okrete, i mač uperi u njegove grudi.

– Oh, oprosti, oprosti, Garsija – govorio je Frančesko drhtavim glasom – šta sam ti učinio?

– Šta si mi učinio? Gle! – I pljunu mu u lice.

– Vraćam ti uvredu za uvredu, prezir za prezir; ti si kardinal, i ja te vređam u tvom kardinalskom dostojanstvu; lep si, jak i moćan, vređam te u tvojoj snazi, lepoti i moći, jer te držim pod sobom, vrpoljiš se od straha pod mojim kolenom. Ah, drhtiš? Drhti samo i pati kao što sam ja drhtao i patio. Nisi, je li, znao, ti čija mudrost je tako hvalisava, koliko je čovek nalik demonu kad ga nepravda pretvori u divlju zver? Ah, ja patim već samo zato što te vidim da živiš.

.....

Prodorni krik odjeknu ispod krošnji i rastera sove iz gnezda.

Garsija uzjaha konja i krete u galopu; na čipki njegovih rukava bile su kapljice krvi.